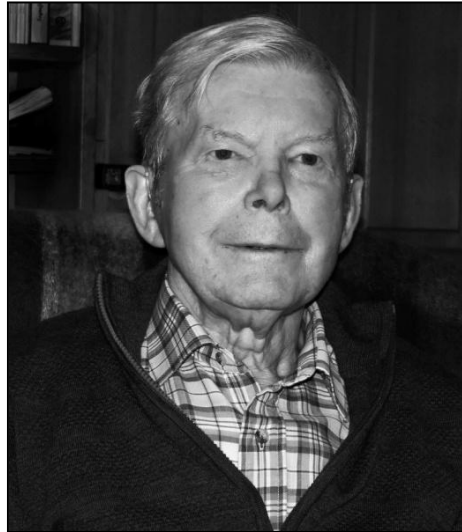

BJERGBY I 1940erne.

Hvordan var det at være ung ?

Frede Houbak fortæller.

Vi skriver foråret 2015.

Vi sidder i Frede Houbaks hyggelige stue på "Gedemålsgård" i Sakstrup. Udsigten er kendt. Frede Houbak har levet de fleste af sine nu 89 år her.

Hvordan var det at være ungt menneske i 1940erne?

Det er det, vi skal tale om. Vi skal tilbage til den tid, hvor folkeholdet var stort på gårdene. Fodermester, forkarl, karle, piger plus husbondens egen familie.

Før du blev konfirmeret, gik du i Bjergby Skole. Hvordan var det?

"Før jeg blev konfirmeret i 1940, gik jeg i Bjergby Skole på Degnevænget. 3 dage om ugen om sommeren og 6 om vinteren, tror jeg det var. Chalmer Rasmussen var førstelærer, og frk. Schultz var den anden lærer. De var begge to gode lærere. Jeg kunne godt li' Chalmer Rasmussen. Han skabte respekt, og frk. Schultz var en rigtig rar lærer. De var begge gode til at fortælle. Frk. Schultz fortalte bibelhistorie, så man kunne se det hele for sig. Skoledagen begyndte kl. 9 og midt på dagen kørte jeg hjem og spiste frokost. Jeg kom hjem igen midt på eftermiddagen."

*Mine skolekammerater
i Bjergby Skole.*

*På billedet er "stuer klass" samlet.
Femte, sjette og syvende årgang.
Det er frk. Schultz yderst til venstre
og Chalmer Rasmussen til højre.
Jeg står som nr. 2 dreng til venstre
for Chalmer i næst øverste række.*

"En af mine skolekammerater, Jens Christensen, (nr. 6 fra venstre i bageste række), fortæller i "Barn af Vendsyssel IX fra 1971 om frk. Schultz og Chalmer Rasmussen: Vi kom ind i "bette klass", hvor der var plads til tre årgange, og der var så frøken Schultz. Jeg kendte hende af udseende, men jeg var ikke klar over, at jeg her stod over for et af de mest elskelige mennesker, jeg nogensinde har truffet. Som hun da kunne fortælle, og tilmed havde hun sådan nogle gode øjne. Fra første færd formåede hun at indgyde vi småroller en fornemmelse af trykthed. En tre års tid efter skulle vi så over i "stuer klass". Det var da spændende at blive en af de store, og selv om vi havde betydelig respekt for Rasmussen, så herskede der lidt af den samme ånd, som vi kendte fra frøken Schultz. Hvordan den mand kunne få fire årgange til at arbejde med vidt forskelligt stof i en vis ro og orden, er ubegribeligt for mig. Det kan kun forklares ved, at han var en gudbenådet pædagog, der efterhånden forstod os og kendte os bedre end vores forældre. Det var en ren landsbyskole, og selv om jeg var dalet i en anden social rangklasse, da min far gik fallit med sin vognmandsforretning og nu arbejdede på et teglværk, så har jeg aldrig mærket, at der blev gjort forskel på vi børn. Det var arbejdet i skolen, og ikke forældrenes indtægt, der var det afgørende.

Hvad lavede du, når du kom hjem fra skole?

"Hjemme skulle jeg selvfølgelig hjælpe til med forskellige ting. Før der blev lagt vand ind i stuehuset og stalden, jeg tror det var i 1939, skulle min søster og jeg hver dag sørge for vand til dyrene. På gårdspladsen stod pumpen, og via et underjordisk rørsystem skulle vi pumpe vand op i krybben inde i stalden. Det var hårdt, vandet løb ikke af sig selv! Om høsten skulle vi hjælpe til, når negene blev læsset af vognen. Når far var ved at have godt fyldt op i laden, op i omkring 3 meters højde, skulle vi "stå i stång-hwålt", der var den åbning foroven, der blev tilbage, når laden næsten var fuld, og forke negene videre til far, der så lagde negene helt op til ladetaget, fyldte til sidst "stång-hwålt" op, og så var laden fuld!

Har du prøvet at hakke roer eller luge gulerødder? Det har jeg! Jeg kan sige dig, at der var langt til enden af marken, når jeg lugede mellem de gule gulerødder. De gule gulerødder brugte vi til foder til småkalvene.

Efter konfirmationen skulle jeg også hjælpe til med malkningen."

Hvordan legede I den gang?

"Der var forskellige lege. "Antonius" eller "Halli-Hallo", som vi også kaldte legen, hvor vi kastede en bold over på den anden side af stuehuset. Vi legede "hoppe i mand". Vi tegnede en mand på jorden med en pind, og så hoppede vi på et ben i de felter, kroppen var lavet af. Så var der en leg, vi kaldte: "Jeppé". Vi lavede et aflangt hul jorden. Et "jæphwål". Over hullet lagde vi en pind på ca. 20 cm. længde. Med en kæp skulle den ene deltager forsøge at få pinden langt væk, og den anden skulle forsøge gribe pinden i flugten. Det lyder enkelt, men der var en masse regler i den leg. (beskrivelse af legen vedlagt)

Hvad kunne vi mere finde på at lege? Ud over gemmeleg og lege røvere og soldater, kunne vi finde på at tage bunden ud af en "høstwuw'n, den var mere end tre meter lang. Vi bandt 2 rebslynger op i ladens tømmer og satte bunden af høstvognen på plads i slyngerne, en i hver ende, og så havde vi en "fjælslyng". Vi stod så i hver sin ende og svingede frem og tilbage. Man kunne godt ha' passagerer med på brædtet, hvis de holdt godt ved!"

Hvad brugte du tiden til, når du var dig selv?

"I min fritid var jeg vældig glad for at læse. Der var den gang et tidsskrift for børn og unge, der hed "Fritiden". Det blev udgivet af Chr. Erichsens Forlag. Jeg tror, det udkom hver 14. dag, og hvert kvartal sendte de også en "kvartalsbog", og en gang om året en årsbog, f.eks "Frændeløs", "Robinson Crusoe" eller en anden spændende historie.

Vi havde arvet nogle gamle bøger, bl.a. nogle af Tolstoj, men de var uden billeder, så de fængede ikke rigtigt. Så var et gammelt leksikon fra 1906 trykt med gotiske bogstaver helt anderledes spændende. Jeg kan huske, jeg læste om, hvordan det var lykkedes for en amerikaner, der hed Wright, at få en maskine til at flyve over to hundrede meter! Hver tirsdag gik jeg op til bedstemor på "Varbrogård" for at læse "Hjemmet", og jeg læste avis hver dag. "Vendsyssel Venstreblad" kom med 14-bilen fra Hjørring, og det skete ikke så sjældent, at jeg blev afbrudt i læsningen af et: "Nu SKAL du ha' de køer ind!"

Du har vist mig nogle gymnastikbilleder fra den gang, hvor det er dig, der leder gymnastikholdet.

Hvad betød gymnastik og idræt for datidens unge?

"Det var helt almindeligt, at gå til gymnastik. Det var et af de tilbud, der var den gang. 1 til 2 gange om ugen som forberedelse til de forskellige stævner. Det foregik i det gamle gymnastikhus, der lå ved siden af det gamle forsamlingshus. Der hvor Larsens Plads er nu. Vi trænede i salen og deltog i gymnastikstævner rundt omkring. Hovedkredsstævne på Halvorsminde i Hjørring 2. påskedag og Amtsstævne i Brønderslev om sommeren. Jeg fik en delingsføreruddannelse på Rønshoved Højskole og var nogle enkelte år leder af de "Bjergby- Karle". Billederne blev taget ved en opvisning en gang i 40'erne. Som du kan se, var gymnastikken en blanding af fritstående øvelser og springgymnastik.

Jo, gymnastik var noget, vi var sammen om den gang, men vi spillede også håndbold og fodbold om sommeren. Banerne vi brugte, lavede vi på de græsmarker, der ikke var sået til med afgrøder. En lå vest for Sakstrupvej, der hvor Gedemålet er i dag, og vi brugte også en mark ved "Varbrogård", og en mark der, hvor skolen er i dag".

På gymnastikhusets nysvabrede gulv stod byens stolthed af unge mænd, og når Holger Hansen kommanderede: »arm bøj«, på sin skråsikre dialekt, så havde han os i sin hule hånd, og »Holgers« fyndige kommandoer runger stadig i ens bevidsthed og minder om hyggelige gymnastiktimer i kolde vinteraftner.

Når karlene var færdige, så var det pigernes tur. Da så man helst, at mandfolkene forlod gymnastikhuset, men enkelte gemte sig på balkonen for at nyde synet af de feminine færdigheder.

Gymnastikhuset

Husflidsskolen

Svend Knudsen, der er vokset op på Sdr. Ørnø, og som var kasserer for gymnastikforeningen på daværende tidspunkt, fortæller her Vendsyssel Tidende om livet den gang. (se hele reportagen nedenfor.)

Kom du også i husflidsskolen ?

"Husflidsarbejde var nu ikke noget af det, jeg syntes var mest spændende. Ret ofte var det min morbror, der var lærer i husflidsskolen, der skulle hjælpe mig med at gøre møblerne færdig. Undervisningen foregik om lørdagen. Det var unge fra Bjergby Skole og Snevre skole, der mødte op. Dem fra Snevre kendte vi ikke så godt, men jeg kan huske, at de en gang imellem havde købt 10 North State for 40 øre. Så gik vi ned i hestestalden under forsamlingshuset og tog os en smøg!"

Hvad foregik der inde i forsamlingshuset ?

"Ja der foregik stort set det samme som i forsamlingshuse i dag. Det var her, ungdomsforeningen holdt sine oplæsningsaftener og fester. Der blev holdt juletræsfester hvert år, og de voksnes foredragsforening holdt også til her. Det var også her, vi gik til folkedans en gang om ugen hos Marie Ørnøll og her vi spillede dilettant, jo, forsamlingshuset var et vigtigt sted, også for os unge".

Bjergby Ungdomsforening.

1. Foreningens Navn er Bjergby Ungdomsforening.

Formaalet.

1. Det er Foreningens Formaal paa kristelig Grund at virke for en sund Udvikling af Ungdommen.
2. Dens Formaal søges fremmet ved Foredrag, Oplæsning, Diskussion og andre lignende Midler og ved at paavirke de unge til at deltage i al sund Idræt.
3. Foreningen indmeldes som Kreds under de danske Ungdomsforeninger.

Det var ikke alle ungdommens gøremål, der udsprang af foreningslivet. Hør bare her hvad Frede Houbak sluttede sin ungdomsberetning af med.

"I er par somre midt i 40erne gik vi unge fra Sakstrup til "spidde-møde nede i "Risagergårds" enge. Nogle varme augustaftener, hvor luften stod stille, og mørket var fløjsblødt, bredte budskabet sig: I aften er der indkaldt til spiddemøde! Så begav en snes unge fra Sakstrup sig på vej. Vi startede på "Tangsgård" og gik ned i Varbro Enge på Skibsby-siden og mødtes med en snes unge fra gårdene i Skibsby. Man kunne ikke se os fra "Risagergård". Når det blev mørkt samlede vi brænde og tændte bål, som vi lavede mad over. En gang blev en hane spidstegt. Deraf navnet. Det var altid spændende, om de pæne piger fra Skibsby var mødt. Vi snakkede og hyggede os. Desværre fik traditionen en brat ende. Ejereren af "Risagergård" opdagede os lige på det tidspunkt, da Hans Ørnboell kom slæbende med et udgået tørt træ. "Skal det brændes"? råbte han. Hans Ørnboell indså det umulige i situationen og konstaterede tørt: "Jeg tror ikke der er stemning for det!" Og hver gik til sit. Det var sidste gang "spidde-klubben" mødtes!"

Hvordan husker du din ungdomstid i 40erne i Bjergby?

"Jeg husker bestemt ungdomstiden som en rar tid, en god harmonisk tid med mange unge på gårdene og i byen".

Mange tak for samtalen.

Hans Højlund-Carlsen

Marts 2015

På de næste sider kan læseren glæde sig over Svend Knudsens sprællevende "reportage" fra ungdomslivet i Bjergby, komme tæt på programmerne fra et par idrætsstævner, fordybe sig i Ungdomsforeningens paragraffer og lære at lege "Jæppe".

For at ordne det dagsaktuelle først - økonomien - så var der (guldalder)tider for idrætsforeninger op til midten af 40erne. Idrætsuger spyttede 20.000 kr. i kassen. Man talte kun sedler, mønter hænltet i mælkespande og brugtes til fester på Lyngby Mølle.

Sidst i 40erne var bøtten vendt. Nu var sedlerne blevet til regninger, og der blev brug for at tælle mønter. Ja, det var økonomi, og kassereren var på det tidspunkt heller ikke for god (Svend Knudsen).

Nu over til noget helt andet. På gymnastikhusets nysvabrede gulv stod byens stolthed af unge mænd, og når Holger Hansen kommanderede: »arm bøj«, på sin skrásikre dialekt, så havde han os i sin hule hånd, og »Holgers« fyndige kommandoer runger stadig i ens bevidsthed og minder om hyggelige gymnastiktimer i kolde vinteraftner.

Når karlene var færdige, så var det pigernes tur. Da så man helst, at mandfolkene forlod gymnastikhuset, men enkelte gemte sig på balkonen for at nyde synet af de feminine færigheder.

Resten forsvandt ud i byen, nogle spillede kort hos skomager Niels, andre gik til bageren, hvor en lokal skønhed sørgede for at sælge butikkens varer på bedste måde. Og der var altid trængsel i den bette butik, og bagerjomfruens specielle finderaftryk i svedsketærterne fik ligesom tænderne til at løbe ekstra i vand. Ak ja, der havde

Der var jo besættelse, gymnasterne havde strenge kår, der var ingen brændsel til opvarmning af gymnastikhuset, der var mørklægning og transportproblemer - skrev VT forleden i en omtale af Bjergby-Mygdal Idrætsforening, der i disse dage fejrer 100 års jubilæum. Hvad H. P. Thomsen bringer om 40ernes idrætsliv i sit værk i anled-

ning af jubilæet vides ikke på forhånd, men fra en af mange idrætsudøvere, der var med i dette tidsrum, skal lyde et hjerteligt tillykke på jubilæumsdagen - medfølgende en erindringsbeskrivelse af netop dette ti-år.

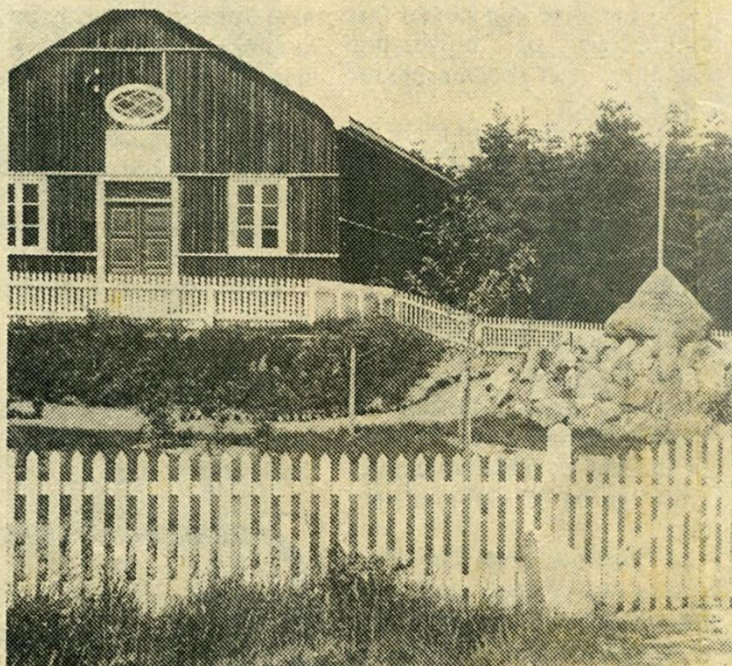
Det er statshusmand Svend Knudsen, Stadevej 189, Brønderslev, der har sendt VT denne artikel:

man appetit i overflod. Og sikke vovede historier, der serveredes. Målet, det var jo at gøre dammen genert - og det kunne jo lykkes den gang.

Bag døren ind til cafeteriet skimtede man skakklubbens medlemmer. Her sad Poul, Tage, Peter, Niels, Johannes og Oluf - vel en snes stykker - der dyrkede skakspillets matematik. Peter, tusindkunstneren med de mange tilnavne, havde været en farvestrålende fodboldspiller, nu var han her blandt skakspillere en central figur med mimik og overraskende slagkraft. Men når Peter mødte Poul i Monrads turnering, så var der en dyster stemning i lokalet, og den lettede ikke, førend en havde blottet sig. Dagen

efter kunne man finde Peter og Tage i færd med at rekonstruere aftenens spil i en pause i Tages værksted, hvor tørvepressen V2 stod klar til afprøvning i Glimsholt Mose. Den skulle være et svar på Hitlers hemmelige våben med samme nr. - og Peter var ved at sætte vindmotor på sin selvkørende kartoffeloptager.

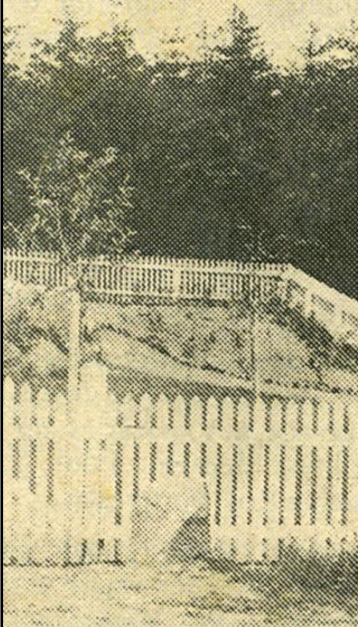
Nu måtte pigerne vist være færdige med gymnastikken, og man flokkedes igen om gymnastikhuset, hvor Marie Ørnbo havde overtaget gulvet, og ledede folkedans til musik af Herluf og Aksel på harmonika og fiol. Det var stadigvæk ikke populært med tilskuere på balkonen, så Marie kaldte dem ned på gulvet, så kvadrillerne kunne blive fuldtallige. De mest generte

Gymnastikhuset i Bjergby, som Svend Knudsen omtaler. Huset var der balkon. Huset blev revet ned i 70erne, da

forlod så gymnastikhuset og gik ned i husflidsskolen, hvor man fejede og ryddede op efter aftenens arbejder. Indbyggede radiogramfoner, skriveborde og lænestole nærmede sig den sidste afpudsning og klar til udstilling, og snart blev det også anden påskedag, hvor vinterens gymnastiktræning sluttede med hovedkredsens festlige opvisning på Halvorsminde Efterskole.

Nu var tiden inde til de udendørs sysler: fodbold og håndbold, og sommergymnastik. Nu var der brug for alle mand, så derfor stoppede en nystartet bokseafdeling, som havde til huse i Kærgårds karlekammer, brat og hurtigt, efter at Bette Evald havde knock outet Jens Simonsen, der regnedes for sværvægter.

opførtes i 1925, og ovenpå var i forfald.

Og i gymnastikhuset havde man opfundet et nyt spil med fjerbold og ketcher, og det morede Kresten B. og Grethe S. så enormt, at de kyssede hinanden over nettet, men reglerne er vist revideret siden.

Fodbold var jo en ren mandfolkesport, håndbold var for tøsedrengene og pigerne. Nu fandt man en egnet mark i nærheden af byen. Det blev vist tit Søren Rishøj, der måtte stå for skud, og sammen med kørerne sled vi græsset i bund, de sømbeslåede knopper fræsede jorden op, foran målene var helt bart, og det var også her, der trænede, i skud på mål, to mand i målet, et par bagstopper. Og skød man over målet, var det en selvhenter. Træner og anden utidig indblanding i det ædle spils gang var ikke opfundet. En vis hakkeorden havde tildelt visse spillere faste pladser på holdet, så måtte vi andre prøve at fylde hullerne ud på bedste måde. - Erhardt og Karl Åge var selvskrevne yderwings, en eller anden letbenet kommis sku' være centerforward, Nold og Østergård i back, Oskar centerhalf og Josva i mål, og så måtte vi andre prøve at gøre fyldest på de resterende pladser. Og nu var vi klar til et par træningskampe. Og det var tit Astrup med Brotti - og Tornby med den hjulbenede Hans - man prøvede kræfter med. Og det endte tit med at blive rigtige mandfolkedyster med lidt rigelige frispark.

En tirsdag aften startede vi på en lang serie af idrætsuger. Denne aften gjaldt det Hirtshals, fire hold blev læsset i Josvas gas- og generatortrukne lastbil. Om vi vandt sølvtøj, huskes ikke, men turene med Josva stående på ladet, kørende ad ujævne veje - var jo næsten en sport i sporten. Balancekunsten blev afprøvet under skrig og skral. Det var en god gang opvarmning, så vi var klar til at løbe på banen, når vi nåede bestemmelsesstedet i Hirtshals. Vandt vi her, mødte vi til semifinalen torsdag, og var vi stadig med, var der finale om søndagen.

Tre gange lastbil, tur-retur Hirtshals på en uge.

Da vi denne tirsdag aften havde spillet vores kamp, gik vi i samlet trop i Thomsens Tivoli, som lå fast i byen i disse sidste krigsår, hvor byen vrimlede med soldater og »fremmedarbejdere«. I tivoliet var man ved at gøre klar til lukning. Niels Rokkjær, som p.t. arbejdede i byen, lagde en plovmand for næsen af frutivolidirektøren og fik overdraget mikrofonen og bød os alle velkomne til en times gratis tivoli. Det lod vi os ikke sige to gange. Radiobiler og karuseller blev brugt efter alle kunstens regler. Og da Josva humpede hjemad, var det en træt flok idrætsfolk, der drømte: om en god fest på lørdag.

Selvfølgelig var der optræk til løjer Sct. Stefans aften, men det var kun et forspil til nytårsaften. Her skulle den have hele armen med knald og løjer.

Udrustet med et passende lager af skyts, kinesere og skrubbudser og knaldperler, husholdningsæske med Tordenskjold og sidste skrig i stavlygte var lømlerne klar til nytårsaften og -nat. Så var det bære med at komme i gang.

Torvet i Bjergby var som skabt til urokvarter for organiseret nytårshalløj. Her var smedens Gunnar med råd og dåd omkring de varme kul i essen, her var Skomager-Niels med sine stamkunder og vel især købmanden, der havde åbent hus i nattens anledning og præmierede hver mogbør, der blev sat foran hans butik, med lidt mundgodt.

Hvis man derimod drillede købmanden, blev man slået ned på lageret af et par håndfaste fyre, eksempelvis Herluf, og hernede stod Theodor himself eller svogeren Niels og forrettede afstraffelsen, et hønseæg, droppet ned på den bare ryg, efterfulgt af en flad hånd, så kunne man selv om, det skulle være rørag eller spejlæg.

Var vi nu en flok på en fem-seks stykker, så valgte vi det distrikt, vi skulle ordne. Nu kunne det jo desværre ske, at løjerne gik ud over de samme sølle mennesker flere gange, når de forskellige flokke af ballademagere indfandt sig.

Og skete det, at to flokke krydsede hinandens veje, så var

det ikke rart at være underlegen. Man fik ansigtet presset ned i sneen, indtil man sagde mor og kunne bede sit Fader-vor, og som besejret måtte man se sine mogbøre rulle af sted i nye hænder til kontant afregning hos købmanden.

Lidt forknytte traskede vi så videre hen ad de frosthårde veje, og mens vi passerede Juel Overgaard, fik vi bekræftet rygten om, at skorstenen var ordnet, en jernplade samt en kampesten var lagt over skorstenshullet. Det var grovkornede løjer, men vi vaskede vore hænder i en serie snebolde, som vi fyrede af mod skorstensens top.

Om hensigten var at skyde stenen ned, så var det bare spildt arbejde, i stedet kittede sneboldene de sidste sprækker, så røgen stoppede totalt.

— Videre! blev der sagt.

Skolens havelåger lyste hvidt i det klare måneskin, og vips blev de haspet af og gemt i buskadset. Dørmatten blev hejst op i flagstangen og det var lige ved at lykkes at negle fru Rasmussens kaffekande.

Så stod hun pludselig og spærrede udgangen, og så måtte vi pænt ind i stuen, så fader Chalmer kunne få synderne registreret, og mens Chalmer håbede for os, at vi forlod skolen uden gavtyvestreger, så fyldte fru Rasmussen vore lommer med pebernødder. Men alligevel blev brandhagen, der havde sin plads på skolens nordgavl, hængt ud i lysmasten, og et par andre småting fik sig en ny plads.

Om vi så skulle tage præstegården eller Vestergårds, var nu lige et akut problem. En mente, at han var mest kendt med udhusene i præstegården, så vi gik den vej, selv om det altid var lidt skummelt i hulvejen mellem kirkegårdsdiget og præstegårdshaven.

Det var slet ikke den nye præst, vi var bange for. Han var en mærkelig fyr i forhold til pastor Thaarup, som hilste på alle med sin høje, sorte hat, og vi knægte nikkede ærbødig med huen godt krasset i den ene hånd, og pigerne nejede. Og så den her nye Bisgaard uden hat og hilsende hverken til højre eller venstre. Vor opfostrede ærbødighed havde fået et knæk.

Kostaldsdøren var umulig at åbne udefra, ladeporten ligeså. Man måtte rundt om huset for at finde en lem eller et vindue, man kunne lirke op, og var vi først kommet ind i laden, så var det med at få en port åbnet, mens andre ledte med lys og lygte efter det rullende materiel. Inde i en stor dyng avner havde man gemt roebøren, og det var da bedre end ingenting, og så ud ad den østre port, og så af sted, sikken en larm, jernhjul, og så peb den i lejerne. — Er der én, der kan pis', så vi kan få de lejer smurt, man får da nerver af alt det piberi!

Ned forbi Ejnar Jensen, Gl. Bjergbys købmand: — Du må op på bakken gå for den gode kaffe at få!

Her stod allerede en flok, der var ved at afprøve nogle nye raketter, som de kaldte Stalin-orgler. Inde i butikken gik andre og rodede. Man skulle tro, der var selvbetjening.

Vi drejede hurtigt ned ad præstegårdsbakken. Her havde vi i juledagene lavet alle tiders skihopbakke, men alle prøvehop var hidtil endt med de mest mærkelige kragehop, der resulterede i knækkede ski og forstuede anklær. Men det må da ende med, vi kan?

— Vi var på vej ned mod Thomas Beck, og her fandt vi et helt lager af trillebøre. Vi tog den bedste, smed roebøren op i den, og så lagde vi af sted mod Vestermark.

Ved Palle Elses hus var der én, der sagde: — Skal vi lige ordne værnemagten? Tyskerne havde en lytterpost deroppe bagved, og det var jo nok lidt for professionelt at lave løjer med dem, men det var fristende.

En gang snebolde skulle de have, ingen reaktion. Så pakkede vi knaldperler i sneboldene, nul virkning, så en snebold med en kineser i.

Mens vi sad og rodede med at trænde tingesten, lød der pludselig kommandoråb og ladedgreb, og en kompakt serie skud drønedes hen over vore hoveder. Vi kastede os sporenstregts til jorden, og da der

Af
Svend Knudsen, Bjergby

tilsyneladende ikke skete mere, kravlede vi på alle fire bort fra ildlinjen, der nu viste sig at være en nytårssalut for værnemagten.

Klokken var 24, raketter steg til vejrs overalt, og vi samlede vore efterladte trillebøre op og hastede til afregning hos købmanden, og nu var der frugtvin og småkager, inden vi gav os ud på den måske sidste runde.

Selvfølgelig skulle vi om ad Theodor Højrup for med egne øjne at se, om han virkelig lå inde under køkkenbordet, og med fælles projektorlys gennem stuen og ud i køkkenet skimtede vi omridset af hans lange krop, liggende på langs under køkkenbordet med forhængt delvis trukket for. Vi slukkede lygterne og forlod stedet. Vi ville ikke være skyld i, at han døde af skræk.

Turen gik nu ud igennem Sakstrup, og vi standsede ikke før Tangsgård. Her boede min faster, men hun var fredet i skatteklasse A, og tillige var det en sand umulighed at snuppe hendes kaffekande, for huset var vrimlende fuldt af unge mennesker, og Karen stod i køkkenet og bagte de lækreste wienertærter. Man skulle ikke tro, at sukker var rationeret.

Snart sad vi bænket i havestuen og nød bagværket, og Benne og Arne Ovesen fortalte: — Der var to tossede — og de var nået til historie nr. 137, om det nu var den, hvor først den ene klatrer op og sætter sedlen på toppen af flagstangen, hvorefter den anden klatrer op og læser, hvad der står på sedlen, og på vej ned siger: — Det passer godt nok! Det passer godt nok! ?

Da han nåede jorden, var overlægen kommet for at se, hvad der foregik, og spurgte, hvad der passede godt nok?

— Der sidder en seddel oppe i toppen, og det passer godt nok! Og så gik de deres vej.

Overlægen stod dér i sin hvide kittel og kiggede op på den flagrende lap på stangens top, kaldte på gartneren og hans assistent og sagde: — Tag flagstangen ned. De tog flagstangen ned, og overlægen gik hen til toppen og læste: — Her ender den! — Og det gør min historie med. Godt nytår!

Nytårssjov og ballade i Bjergby i 40erne

H O V E D K R E D S O P V I S N I N G

paa

H A L V O R S M I N D E

2' Paaskedag, d. 18. April 1949

<u>Tid</u>	<u>Kreds</u>	<u>Antal</u>	<u>Leder</u>
13.50 - 14.10	Realskolens Piger	24	Fru Toft
14.10 - 14.30	Uggerby Piger	14	Holger Hansen
14.30 - 14.50	Skibsby Karle	14	Fru Toft
14.50 - 15.10	Aasted Piger	18	Lærer Pedersen
15.10 - 15.30	Bjergby Karle	12	Frede Houbak
15.30 - 15.50	Skibsby Piger	18	Fru Toft
15.50 - 16.10	Uggerby Karle	16	Holger Hansen
16.10 - 16.30	Hørmested Piger	12	Erna Christianen
16.30 - 16.50	Aasted Karle	20	Lærer Pedersen
16.50 - 17.10	Taars Piger	22	Ingrid Heip
17.10 - 17.30	Mygdal Karle	18	Ejvind Christensen
17.30 - 17.50	Vennebjerg Piger	16	Fru Nørgaard
17.50 - 18.10	Taars Karle	20	Svend Jensen

Aftenunderholdning: L I E G S T O U W.

Kaffe og The faas paa Skolen til medbragt Brød og Sukker.

for Hjørring Amts Gymnastikforening,

3' Hovedkreds

Aksel Sørensen

Program
for
Brønderslevstævne
3. juli 1949

Hjørring Amts Gymnastikforening

Til Gymnaster og Delingsførere!

Til Amtsstævnet i Brønderslev Søndag den 3. Juli møder i Aar 53 Hold med 1300 Gymnaster.

Det er nødvendigt at overholde Tiderne og de forskellige Bestemmelser nøjagtigt.

1. Alle Gymnaster og Ledere maa være klar til Opstilling paa Indmarchpladsen Kl. 12¹⁵.

Indmarchen er præcis Kl. 13⁰⁰.

Fællessang: „Vaj højt, vaj stolt“. „Jeg ser de bøgelyse“. — Maa kunnes udenad.

2. **Omkledning:** **Pigerne** hos Entreprenør Halvorsen og i Telt derved.

Karlene i Friluftsbadets Kælder og i Telt derved.

3. **Værdisager** bør af Holdets Leder samles i en Haandkuffert, der kan afleveres i Garderoben paa Pladsen.

4. **Gymnasterne kan bade** mod Betaling. (Badedragt, Haandklæde og Sæbe maa medbringes).

Der er kun Adgang til Bassinet efter Bad.

5. **Indmarch af Holdgrupperne sker til Musik**, men Holdene bør synge deres Sang alligevel.

6. **Ingen Fanehilsen** af det enkelte Hold. Tag Fanen med ind og aflevér den til en Fanevagt.

7. Gymnastbilletter maa kun afleveres til aktivt deltagende Gymnaster, overskydende maa afleveres til Bestyrelsen.

8. Til Faneparaden ved Afslutningen skal samtlige Faner bæres frem af **Fanebærere i Gymnastikdragt**.

Da Amtsfesten i Aar holdes sammen med De danske Ungdomsforeninger, der har indbudt en norsk Taler, haaber vi, saavel Ledere som Gymnaster hver for sig hjælper til, at dette Samarbejde bliver godt. Ordet skulde ikke gerne være fremmed og ligegyldigt for Gymnaster.

NB. Alle Forespørgsler vedrørende Stævnet sker til Lærer Mølgaard, Em Skole pr. Vraa, Telf. Em 23, da Formanden er bortrejst indtil den 3. Juli.

Venlig Hilsen
Hans Aage Larsen.

FÆLLESSANG

Velkommen hver, hvis Glæde
er vore Fædres Hjem,
hvis Hu er: frit at træde
med Lys i Livet frem,
hvis Lyst er stor at vorde,
i mer end Gods og Muld:
en Rigmand paa de Gaarde,
hvis Skat er Aandens Guld!

Et Modersmaal vi ejer,
af Fædres Bryst det sprang,
det mer end Guld det vejer,
har mer end Guldets Klang;
vi eje store Minder,
og Tonestrømmes Væld,
vi eje Lys, som rinder
for os i Gry og Kvæld.

Det er vor Ungdoms Ære,
det er vor Leg og Lyst,
det Alvorstanken være,
som bor i Mandens Bryst!
Saa skøn en Drøm ej findes
som den paa Ungdoms Strand:
om Arven som skal vindes
i Aandens Fædreland.

Ja, det er din med Rette,
hver Skat, som vorder kendt,
hvert Lys paa Fjæld og Slette,
i Folkeaaanden tændt,
hver Livets Daad paa Jorden,
hvert ædelt Tankelyn,
men først og sidst i Norden:
for Folkehjertet Syn.

Thi skal vor Gerning være:
ved Modersmaalets Lyd
at plante, Gud til Ære,
en Sæd til Hjertets Fryd,
en Blomst, hvis Duft kan glæde
hver Kvinde og hver Mand,
et Lys, der Glans kan sprede
trindt i vort Fædreland.

O. Arvesen

Udrundne er de gamle Dage
som Floder i det store Hav,
og hvor sig hviler nu den svage,
der fandt den stærke og sin Grav;
men lovet være Himlens Gud,
de ædles Æt dør aldrig ud.

Mens Graven kastes, Vuggen gynger,
og Liv udsletter Dødens Spor,
saa immer sig igen forynger
hver ædel Slægt i Syd og Nord,
og Mindet, som Guds Miskundhed,
forplanter sig i tusind Led.

Saa lad derpaa os Syn da fæste,
hvad ædle kaldte Livets Lyst!
Ja, lad os kappes med de bedste
og vove kækt mod Død en Dyst!
At byde den og Graven Trods
kan med Guds Hjælp og lykkes os.

N. F. S. Grundtvig.

Program for Opvisningerne

(Gulvenes Numre beregnes fra Vest mod Øst)

Tid	Gulv	Kreds	Antal	Leder
13 ⁰⁰		Fælles Indmarch af alle Gymnaster med Faner, Velkomst ved Amtsforeningens Formand.		
14 ⁰⁰ —14 ²⁰	1	Harken Piger	19	Anna Thomsen
	2	Jerslev Smaapiger	16	Anne Rasmussen
	3	Bindslev Karle	16	Regnar Nielsen
	4	Vrensted Piger	18	Ellen Nielsen
14 ²⁰ —14 ⁴⁰	1	Brønderslev Piger	20	Inger Hesdorf
	2	Vennebjerg Karle	28	Aksel Sørensen
	3	Børglum Dreunge	12	Georg Mariegaard
	4	Rakkeby Piger	17	Astrid Hjerimitslev
14 ⁴⁰ —15 ⁰⁰	1	Vrensted Smaapiger	16	Ellen Nielsen
	2	Uggerby Karle	14	Holger Hansen
	3	Mølholt Piger	15	Arne Olsen
	4	Skibsby Piger	30	Søster Toft
15 ⁰⁰ —15 ²⁰	1	Biersted Smaapiger	36	Ragnhild Kristensen
	2	Poulstrup Karle	14	Svend Larsen
	3	Rakkeby Karle	15	Gunnar Jensen
	4	Sterup Piger	28	Johanne Nielsen
15 ²⁰ —15 ⁴⁰	1	Brønderslev Smaapiger	40	Inger Hesdorf
	2	Mølholt Karle	15	Arne Olsen
	3	Tolstr.-Stenum Piger	20	Edith Vestergaard
	4	Vraa Piger	46	Alice Sørensen
15 ⁴⁰ —16 ⁴⁰		FALE: Pastor <i>Kvarving</i> , Norge.		
		FÆLLESSANG		
16 ⁴⁰ —17 ⁰⁰	1	Sterup Smaapiger	38	Johanne Nielsen
	2	Rørholt Karle	20	Arne Christensen
	3	Vidstrup Piger	14	Anna Christensen
	4	Hundelev Piger	32	Dagmar Kristensen
17 ⁰⁰ —17 ²⁰	1	Tolstr.-Stenum Smaap.	20	Edith Vestergaard
	2	Jerslev Piger	14	Anne Rasmussen
	3	Hundelev Karle	34	Aksel Sørensen
	4	Bjergby Piger	20	Lisbeth Madsen
17 ²⁰ —17 ⁴⁰	1-2	Stødsholt Ungdomssk.	60	Karen Søndergaard
	3	Skallerup Piger	18	Anna Munk

Tid	Gulv	Kreds	Antal	Leder
17 ⁴⁰ —18 ⁰⁰	1	Vadum Piger	34	Ingeborg Bjerre
	2	Pandrup Karle	16	Chr. Jensen
	3	Uggerby Piger	16	Holger Hansen
	4	Bakholm Piger	24	Dagmar Christensen
18 ⁰⁰ —18 ²⁰	1-4	Halvorsm. Ungdomssk.	97	Helga Hansen
18 ²⁰ —18 ⁴⁰	1	Poulstrup Piger	18	Anna Thomsen
	2	Thise Piger	30	Dot Bech
	3	Vidstrup Karle	16	Tage Nielsen
	4	Biersted Piger	26	Ragnhild Kristensen
18 ⁴⁰ —19 ⁰⁰	1	Aabybro Piger	40	Eise Isaksen
	2	Taars Karle	20	Svend Jensen
	3	Vraa Karle	25	Knud Stokbro
	4	Aasted Piger	18	Lærer Pedersen
19 ⁰⁰ —19 ²⁰		Udspring		
19 ²⁰ —19 ⁴⁰	1	Pandrup Piger	34	Gerda Bodelsen
	2	Bjergby-Mygdal Karle	32	Frede Haubak
	3	Rørholt Piger	26	Anna Brander
	4	Aasted Karle	14	Lærer Pedersen
19 ⁴⁰ —20 ⁰⁰	1	Bindslev Piger	24	Edel Nielsen
	2	Aabybro Karle	22	Gustav Nielsen
	3	Taars Piger	30	Ingrid Heip
	4	Harken Karle	18	Juul Jørgensen
20 ⁰⁰ —21 ⁰⁰		Lingiadeholdene	Piger	Alice Sørensen
			Karle	Aksel Sørensen
21 ⁰⁰		Afslutning m. Faneparade		

Benyt

Friluftsbadets Cyklestald!

(Vestsiden af Vejen til Friluftsbadet)

LOVE

for

Bjergby Ungdomsforening.

1. Foreningens Navn er Bjergby Ungdomsforening.

Formaalet.

1. Det er Foreningens Formaal paa kristelig Grund at virke for en sund Udvikling af Ungdommen.
2. Dens Formaal søges fremmet ved Foredrag, Oplæsning, Diskussion og andre lignende Midler og ved at paavirke de unge til at deltage i al sund Idræt.
3. Foreningen indmeldes som Kreds under de danske Ungdomsforeninger.

Medlemmerne.

1. Som Medlem kan optages enhver, der vil virke til Fremme af Foreningens Formaal.
2. Ogsaa passive Medlemmer kan optages.
3. Ved Indmeldelsen modtages et Eksempplar af Foreningens Love.
4. Medlemsbidraget er mindst 1 Kr. halvaarlig.
5. Bestyrelsen har Ret til at udelukke et Medlem, hvis den skønner, at Vedkommende skader Foreningen.
6. Ved Foreningens Sammenkomster er det forbudt at nyde Spiritus.

Generalforsamlinger.

1. Generalforsamling afholdes i hvert Aars November Maaned.
2. Generalforsamlingen ledes af Formanden, der giver Oversigt over Virksomheden i det forløbne Aar.
3. Kassereren fremlægger revideret Regnskab til Godkendelse.

4. Der vælges en Bestyrelse, bestaaende af 7 Medlemmer, samt 2 Suppleanter og 2 Revisorer. Valget gælder for 2 Aar. Første Gang afgaar efter et Aars Forløb 3 Bestyrelsesmedlemmer og en Revisor ved Lodtrækning.

5. Alle Valg sker ved skriftlig Afstemning.

6. Foreningens Anliggender afgøres ved simpel Stemmerlighed, dog kan Lovændringer kun vedtages, naar to Trediedele af Medlemmerne stemmer derfor. Skulde dette Antal ikke være til Stede, indvarsles til en ny Generalforsamling, hvor to Trediedele af de mødte uden Hensyn til, hvor mange der er mødt, kan ændre Lovene.

7. Ekstraordinær Generalforsamling kan afholdes, naar Bestyrelsen finder det fornødent, eller naar mindst en Fjerdedel af Medlemmerne indgiver skriftlig Anmodning derom til Bestyrelsen.

Bestyrelsen.

1. Bestyrelsen vælger selv sin Formand, Næstformand og Kasserer.
2. Bestyrelsen varetager Foreningens Interesser og er ansvarlig for dens Midler.

Foreningens Opløsning.

1. Foreningen kan ikke opløses, naar 10 pCt. af dens Medlemmer modsætter sig det.
2. Ved en eventuel Opløsning tilfalder Foreningens Midler de danske Ungdomsforeninger.

Saaledes vedtaget paa Generalforsamlingen den 22. Februar 1917.

Anna Schultz. Jenny Nørmark. Oktavia Qvistgaard.
Chalmer Rasmussen. Frederik Lund.
Kristen Bæk. Søren Kristian Houbak.

Jeppe

Fra

Vendsyssels ordbog II

I **jeppe** *jæ(·)p* en kasteleg – *ska wi entj uk å spel jæ·p? – læ ås få æ slaw jæ·p i·n mælmadaus.*

Spilledes ude, på grønningen, i marken, i skolegården. Det var nok med to deltagere; var der flere, deltes de i to partier. For simpelhedens skyld regnes i det følgende kun med to, den der er inde (som vi kalder indemanden), og den der er ude (udemanden; disse betegnelser bruges ikke i dialekten). Redskaberne er en lang pind, *jæptjæppen*, ca. 1 alen, og en lille pind *jæppe'j* 6–8" lang, tilspidset i begge ender. Endvidere skal der graves et aflangt hul i jorden, *jæphwål*, ca. 1 kvarter langt og 3" dybt, lidt bredere end kæppen er tyk. Hullet erstattes undertiden af et par mursten på kant med nogle tomers mellemrum.

Indemanden lægger først jeppe-pinden tværs over hullet (eller over mellemrummet ml. murstenene), sætter enden af jeppekæppen mod jorden nedenunder, idet han har fat i den anden ende med begge hænder. Nu „vipper“ el. „vupper“ han med et rask tag pinden op, så den flyver ud i marken. Udemanden prøver at gribe den, og lykkes det, skal han være indemand; lykkes det ikke, prøver han med et kast af pinden at ramme kæppen, som indemanden nu har lagt tværs over hullet. Hvis kæppen bliver truffet, skal han ind, ellers fortsætter legen med 2. fase, der foregår således:

Indemanden skal nu slå pinden ud med kæppen efter at han først har kastet den et lille stk. op i luften. Igen skal udemanden gribe pinden; lykkes det ikke, kaster han som i første fase pinden tilbage i et forsøg på at ramme hullet, men det bliver svært, for her står indemanden med kæppen og prøver at slå pinden væk, når den kommer flyvende. Når pinden er faldet, måles afstanden fra hullet hen til den med kæppen, og hver alen el. kæplængde, giver 5 points til indemanden, eller 10 points, hvis han – da han spillede pinden ud – havde givet den et lille slag efter at have kastet den op i luften, inden han med fuld kraft slog den ud i marken. Hvis afstanden til pinden viser sig at være mindre end en kæplængde, er indemanden færdig, og deltagerne skifter plads.

I 3. fase skal indemanden „jeppe“ el. „vippe tudsen“, og denne fase hedder derfor „viptudsen“. Han sætter pinden skråt i forenden af hullet, slår på den frie ende med kæppen, så pinden vippes op i luften, hvorefter han med et nyt slag får den til at flyve ud i marken. Hvis han kludrer, så pinden havner bag hullet, er han færdig. Hvis udemanden griber pinden, er han også færdig, og udemanden får oven i købet 50 points. Udemanden kan også have en kæp og med denne prøve at slå pinden tilbage i retning af hullet, så indemandens pointstal bliver ringere ved opmålingen. Her gælder hver måleenhed 5 points, men da man ofte bruger pinden i st. f. kæppen til at måle med, kan det give høje tal. Den der har højest pointstal, *flæst a·l*, ved legens ophør, havde vundet.

Hver gang indemanden er rede til at vippe el. slå pinden ud, råber han *åtjs*, og når udemanden er klar og har svaret med *kåtsj*, så kommer pinden.

Der er en del variationer i legen; fx kan man i 1. og 2. fase udelade at lade udemanden forsøge at gribe pinden, hvorved antallet af skift ml. ude- og indemand reduceres. (Chr. Nielsen, Børglum). Se entudse, fingertudse, totudse, hængemads, tretudse, måts, kæj, kåts, hets, ener, toer, skrubbe, jordskraber, vippetudse, pind.

II **jeppe** *jæ·p jæpper jæppe jæppe* B, *jæ·p* D.

1. spille jeppe, sj.
2. vippe tudsen (se I jeppe, 3. fase) – *så no blywwe-e sjo'w, no ska wi te å jæ·p!*
3. jeppelegens 3. fase indledes med, at indemanden råber *jæp 'frit* i st. f. *måts* D (1 md) – *jæp uk* D, vippe pinden ud som i første fase – *tjy'ns måg war så tøø't i gammel da·w, at mæ ku jæp de uk æ noos-døn'.*

jeppehul *jæphwål*. Se I jeppe.

jeppekæp *jæptjæ·p*. Se I jeppe.

jeppepind *jæppe'j*. Se I jeppe.

jepperassel *jæprassel* de redskaber der hører til jeppelegen: jeppekæp og -pind.